

Şiir Tahlihi Nasıl Yapılır Bilmiyorsanız Öğrenin

– Sami Biber · 18 Ekim 2016

Tam on kıta şiir yazıyorum ve o şiirime gelen yorumlardan biri şu:

Akıcı anlatımı ve kurgusuyla güzel bir dize okudum.

GÖNÜL DOSTLUĞU HAKKINDA YAZILAN ŞİİRİ KEYİFLE OKUDUM.

Kutlu dileklerle.

Çok Beğendim.

..... Saygı ve Selamlar...

“Aaaaa benim şiirime de aynı yorum yazılmıştı” Dediğinizden adımın Sami olduğu kadar eminim))))))

Evet adımdan eminim. Pek çoğunuzun şiirine aynı yorumun yazıldığından, daha doğrusu kopyalanıp yapıştırıldığından da eminim ama şimdi emin olamadığım bir şey var: Ben on kıta yani toplamda kırk dize mi yazdım yoksa tek bir dize miydi tüm yazdıklarım?

Yahu hakikaten dize ne? Aman Allah'ım yoksa ben farkında olmayarak bir sürü laf ettiğim halde ve ettiğim lafların toplamda kırk dize olduğunu sanırken sadece bir dize mi yazmışım?

Hımmm biraz daha çalışmam gerekiyor demek ki. Ama öte taraftan yine de takdir edilmişim. Öyle ya sayın eleştirmen o bir tek dizede anlatımımı akıcı ve kurgumu güzel bulmuş. Dize sayısını da biraz çoğaltırsak bayağı bayağı şiir yazmış olacağız.

Mesela 40 kıta bir dize ederse demek ki kırk dizelik bir şiir yazmam için $40 \times 40 = 3600$ kıtalık bir şiir yazmam gerekiyor. Eh o kadar da zor değil aslında.

Ve en güzeli de aşırmasyon şiirleri hicveden bir şiirde değerli eleştirmenimizin gönül dostluğu hakkında bir şeyler bulup keyifle okuması (!)

Evet efendim. Bu girizgahtan sonra ana konumuza geçelim: Yani şiir eleştirileri...

Sitedeki şiir bölümünde ne diyor: “Okuduğunuz şiir ile ilgili düşüncelerinizi diğer okuyucular ile paylaşmak ister misiniz?”

Kim istemez ki? Hele de ben bayılırım düşüncelerimi diğer okuyucularla paylaşmaya.

Bayılırım derken öyle kendi isteğim ile bayılmam.

“Arkadaşım! Bu şiirinin falanca dizesinde hece sayısı eksik ya da fazla olmuş. Bak şu mısralarda da kafiyeyi tutturamamışsın. Arkadaşım! Redif, kafiye değildir. Serbest şiir aklına her geleni yazmak değildir. Şiirde bir bütünlük olmalıdır. Anlaşılır olmalıdır şiir” Gibilerden yorumlar yazarım bazen. Eh sen misin böyle yazan en hafif ifadeyle “He sen çok biliyon” şeklinde, orta ağır bir ifadeyle “Ukala, kendini beğenmiş” olarak ve 9 şiddetinde bir depreme karışık “Ulan sen kimsin? Ben şiir diye seni sı.arım’ şeklinde salvolarla bayılmış olurum.

Peki yaptığınız yorumdan sonra bayılmamak için ne yapmak lazım?

Bence - biraz zahmetli de olsa- şiir eleştirisi yapacağımıza şiir tahlili yapsak ha. Ne dersiniz?

O halde gelin başka arkadaşların değil doğrudan doğruya kendi şiirlerimden birini ele alarak bir şiir tahlili nasıl yapılır onu anlatmaya çalışayım.

Şiirin tamamı oldukça uzun olduğundan sadece bir kısmını alıyorum.

LÜKRESYA

Sen miydin kargalar teşrik-i mesaiye başlamadan gelen?
Omurilik soğanımı tarlaya göm ki bitmeden yesin doğanlar.
Her şey zıvanadan çıktı Lükresya

Lahuti karanlıklar içinde yankılanırken ayın doğum sancıları.
Geldi çattı yine vakt-i kerahet.
Amipler feryat figan, terliksiler zikirde.
Maydanozlar boynun büktü Lükresya.

Derlerdi ki “kefenin cebi olmaz.”
Neden suda boğulmaz hiç balıklar...
Varsın bu sefer de üç nokta olsun soru işareti yerine.
Yakındır Deccal’ın gelmesi nasılsa.
Terzi gömlekleri dikti Lükresya.

ŞİİR TAHLİLİ:

ŞİİRİN BİÇİM YÖNÜNEDEN İNCELENMESİ:

Sizler “Biçim” mi “ Biçem” mi tartışması yaparken hemen başlayalım şiiri tahlil etmeye. Bakalım kanında şeker, idrarında üre, böbreklerde taş var mı?

A) ÖLÇÜSÜ: Şiir görüldüğü gibi on birli hece ölçüsüyle yazılmış. Şair, ara sıra ölçsüzlük, edepsizlik ve seviye düşüklüğü sapıklığına duhul eylemiş olsa da bu şiirin durakları vardır ve o duraklar : Kadıköy, Haydarpaşa, Göztepe, Yenisahra, Batı Ataşehir , Soyak - Yenişehir olarak sıralanmıştır.

Redif dersiniz Hak getire. Hak da getirir mi bilinmez elbet. Hüda'nın hikmetinden sual olunmaz.

Ayrıca redif dediğin şeyin şiirde ne işi var? Redif dediğin kışlanın önünde olur. Aynen şöyle:

Kışlanın önünde REDİF sesi var.
Açın çantasını, bakın nesi var.
Bir çift postal ile, bir de fesi var.
Ano Yemendir,
Gülü çemendir
Giden gelmiyor,
Acep nedendir.

Yani şiirde redif olmaz esasında. Redif, kışlanın önünde olur. İçine bile girmez.

B) NAZIM ŞEKLİ: Nazım şekli olarak çok nazlı bir şekli olduğunu söyleyebiliriz. Çok nahiftir. Yüzüne üfürseniz anında nevazil kapar. O bakımdan lütfen sevin ama öpmeyin.

C) NAZIM BİRİMİ: Şiirin nazım birimi “ Nihansın dideden ey Mest-i NAZIM ” birimidir. Bu birimde oldukça faydeli hizmetler verilmekte olup kısaca NAB olarak bilinir bu birim.

D) BİRİM SAYISI: Bu birim pek çok alt birimlere ayrılmıştır tabii ki. Mesela “Yüreğine Sağlık” Birimi, “ Kalemın Susmasın” Birimi, “Tebrikler” Birimi, “ Çok beğendim” Birimi gibi. Bu birimler içinde en tehlikelisi “ Yüreğinden öptüm” Birimi olup insanlar hakkında iyi niyet beslemedikleri gün gibi aşikardır. Zira bir insanın yüreğinden öpmek için göğüs kafesini yarmanız gerekir her şeyden önce. “Yüreğine sağlık” Birimi ise iyi niyetlidir. En azından sizin kalp sağlığınız için duacıdırlar.

Ç) UYAK DÜZENİ: Efendim, uyak düzeni şu şekildedir:

-----a
-----be
-----ce
-----de
-----e
-----fe
-----ge
-----Yumuşak ge
-----he
-----ı
-----i
-----je
-----ke

Görüldüğü üzere bu şiirde çeyrek, yarım, tam, Cumhuriyet, Reşat, Hamit olmak üzere kafiyenin bütün çeşitleri kullanılmıştır.

D) SÖZ SANATLARI:

“Sen miydin kargalar teşrik-i mesaiye başlamadan gelen?” Mısraında şair aslında gelenin kim olduğunu biliyor. Öyle ya şair kör değil. Koskoca Lükresya’yı görmüyor mu inek? Ama mahsustan bilmezlikten geliyor fakat tabi ki yemiyoruz bu numarasını ve anlıyoruz ki bu dizede Cühela-i Ârifân san’atı var.

“ Omurilik soğanımı tarlaya göm ki bitmeden yesin doğanlar” Mısraında ise şairimiz Cevriye yapmış. Bitmeden yesin doğanlar?” Doğan hem bir yırtıcı kuştur, hem de yeni doğan çocuk anlamında kullanılmıştır. Bir kelimeyi iki değişik manada kullanmaya Cevriye denir.

“ Lahuti karanlıklar içinde yankılanırken ayın doğum sancıları” Mısraında ise Cehaletü’n Zırva San’atını görmekteyiz. Ay hiç doğum sancısı çeker mi deyno?

“Geldi çattı yine vakt-i kerahet.” Burada tesbih sanatı var. Zira “Kerahet vaktinde vakit namazı kılınmaz ama tesbih çekmekte bir mahsur yoktur” demek istenmiş.

“ Amipler feryat fıgan, terlüksiler zikirde.

Maydanozlar boynun büktü Lükresya” Kesinlikle sürrealizm var. Aksini iddia edeni vururum

“ Yakındır Deccal’ın gelmesi nasılsa.” Burada ise kehanet san’atını görmekteyiz ki buna “ Müneccim parmağı yemek ” de denir.

ŞİİRİN İÇERİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Bu şiiri iç-erik yönünden incelemek için önce erik çeşitlerini bilmemiz lazım. Öyle ya hangi eriğin içi yönünden inceleyeceğiz değil mi?

O halde sayalım erik çeşitlerini 1- Can Erik 2- Papaz Eriği 3- Mürdüm Eriği 4- Malta eriği 5- Crimson Glo 6- Obilnaja 7- Red Beauty 8- Black Star 9- Quens Rosa 10- Fortune 11- Diamond 12- Autumn Giant 13- Ttracy Sun 14- Friar 15- Angeleno.

Daha bir sürü erik var. Yukarıdaki şiir dikkat edilecek olursa papazvari bir özellik taşımaktadır. O halde iç-erik yönünden zengin c vitaminine sahip, antioksidan özelliği ile sağlık açısından oldukça faydeli papaz eriğidir bu şiir. Ayrıca papaz eriğinin rakıcıların en sevdikleri mezelerden biri olduğunu da göz ardı etmemek lazım bu şiiri tahlil ederken.

Nitekim şiiri derinlemesine irdeleyecek olursak şairin bunu ayık kafayla yazmadığı kesin bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

ŞİİRİN ANLAM AÇIKLAMASI:

Şiirin elbette bir anlamı var ille velakin "Mani oluyor halimi takrire hicabım"

Yine de şairin bu şiirde anlamsızlığın anlamını bizlere oldukça anlamlı bir şekilde duyumsattığının sanılarını oldukça poligrafik ve pornografik bir şekilde aktardığının varsayımsalı ile devinim yapma imkanını buluyoruz.

Peki şiir bize ne anlatıyor? Yani Şair bu şiirinde ne demek istemiştir:

Şair bu şiirinde kısaca

We are the world, we are the children
We are the ones who make a brighter day
So let's start giving
There's a choice we're making
We're saving our own lives
It's true, we'll make a better day, just you and me

Yani:

Hepimiz kardeşiz bu öfke ne diye
Yaşamak dururken bu kavga ne diye
Dağlar oy oy yollar oy oy

Dağlar oy oy yollar oy oy
Kardeş oy oy

Demek istemiştir.

ŞİİRİN TEMASI:

Her ne kadar şair hakkında mobbing davası açılmış ise de (Yani taciz davası) Zavallının hiç kimseye en ufak bir teması olmamıştır. Bizzat ben şahidim. " Bu herif benim kalçalarımı elledi?" Diye şairimiz hakkında mobbing davası açan kadına sormak lazım. O kalçalar ellenmez de ne yapılır? Hal böyleyken zavallı şairimiz nefisini ayaklarının altına almış ve hiç bir teması söz konusu olmamıştır. Lütfen boyalı basının yalan ve aspargas haberlerine kulak asmayın. Ekmek musaf çarpsın ki şairimiz masumdur. Bir temas kesinlikle söz konusu değildir.

METİN VE ZİHNİYET:

Metini iyi tanırım. Herifin zihniyeti fena halde bozuktur. O bakımdan belediye başkanlığı seçimlerinde sakın oy filan vermeyin gavata. Bunun babası da böyleydi. Herif " Ben seçilirsem şehrimize Deniz getireceğim" dedi. Biz de oyları ona verdik, herif seçildi. Sonra ne oldu? Gitti Denizli'den Deniz adında bir hatun getirdi. Ondan sonra al takke ver külah bu Deniz'le...

Oğlu Metin de babasının kopyası " Oylarınızı bana verin ağzınızın içine tuvalet yaptıracağım" Demesinden belli herifin zihniyeti.

Kısaca Metin denen herifte zihniyet denen şey nanay. Aman gözünüzü seveyim. Oy moy vermeyin o herife.

ŞİİR VE GELENEK:

Şiirimize tekrar dönecek ve bu şiirin nasıl bir geleneğin ürünü olduğuna bakacak olursak karşımıza tek bir gelenek değil pek çok gelenekler çıkar. Mesela:

1- "Ben yüreğimden dökülenleri yazıyorum" geleneği: Bu yepyeni bir gelenek olup şairler genelde popolarından dökülenleri yazmaktadır. Bu gelenekte ise bir başkaldırı, isyan söz konudur. Popodan dökülenleri yazmak kolay. Sıkıyorsa yüreğinizden dökülenleri yazın da görelim.

2- " Şiir, siz ondan ne anlıyorsanız odur" geleneği: Bu gelenekte " Ben bir mok anlamadım" diye bir şey söz konusu değildir. Bir mok anlamadıysanız mutla iki mok, üç mok, dört mok anlamak zarureti vardır.

3- " Ben kalıplara sığmam " Geleneği: Evet yani. Şiir ayakkabı mı ki kalıbı olsun değil mi efendim?

4- "Şiir kural tanımaz" geleneği: En sevimli gelenek işte budur. Tüm diğer şiir geleneklerini yerle yeksan eden bu gelenek ile artık okuduğunuz bir gazete köşe yazısından şiir tadı almanız mümkün hale gelmiştir.

Sokuşturun cebinize bir şiir ondan sonra dalın trafiğe ve kırmızı ışıkmiş, yeşil ışıkmiş sallamayın. Sigara içilmeyecek yerlerde yakın sigaranızı rahat rahat. Beyaz donla denize girmenize "Hanzoluk" Diyenlere kapı gibi şiirinizi gösterin. Çünkü şiir kural mural tanımaz. Vitesi beşe alın basın gaz pedalına köküne kadar.

DİL VE ANLATIM:

Gördüğünüz gibi Lükresya adlı şiirimizin dili oldukça yalın ve sadedir. Şairimiz oldukça duru, akıcı, berrak bir dil kullanmış olup bu dilde sadece ve sadece minereller vardır. Ph derecesi ise 7.8 civarındadır. Asla ve kat'a kabızlık yapmaz.

ŞİİRİN ANA FİKRİ:

Şairin anasının bu şiir hakkında hiç bir fikri yoktur. Zaten rahmetli olduğu için herhangi bir fikir beyan edecek durumda değildir. Ancak şairimiz sizler için bin bir zahmete girip bu şiir hakkında bir ananın görüşünü almak üzere taa İngiltere'ye kadar gitmiş ve Ana Kraliçe Elizabeth'e " What do you thing about this poem?" diye sormuştur. Yani " Bu şiir hakkında ne düşünüyorsunuz?" Diye sormuş ve cevap olarak " What is this?" cevabını almıştır. Yani Ana Kraliçe şiirin perfect olduğu yolundaki kanaatlerini oldukça veciz bir şekilde ifade ettiği gibi İngiltere'de her yıl düzenlenmekte olan " The Lord of the Rings" Ödülünü bu yıl şairimize takdim etmiştir.

ŞAİRİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ:

Şair 1954 yılında Ankara'da dünyaya gelmiştir ama nüfus cüzdanında doğum yeri Kağızman olarak yazar. Kağızman'ı hayatında sadece bir kez 9 yaşındayken görmüş olan şairimizin babası Kağızman'lı, annesi Sürmene'lidir. Hayatının yarısı öğretmenlik dolayısıyla yurdun muhtelif illerinde, diğer yarısı İstanbul'da geçmiştir. Dolayısıyla belirli bir memleketi yoktur.

On beş sene sürmesi gereken tahsil hayatını on sekiz senede zar zor bitiren şairimiz bekar (Daha doğrusu dul) ve biri kız olmak suretiyle dört Kangal (Evlat yani) sahibidir.

Bir edebiyat platformunda iş bu yazı dahil 982 yazısı, 431 şiiri kayıtlı olup başka da bir haltı yoktur. Yani hali hazırda kitapsızlar sınıfına dahildir.

Edebi kişilik olarak ele aldığımızda damarına dokunulmadığı, nasırına basılmadığı sürece oldukça edepli, efendi bir adamdır. Amaaaa. Yanılıp da damarına basarsanız bir edepsizleşir, bir mendeburlaşır ki ne siz sorun ne ben söyleyeyim.

Haa bir de sabah yataktan kalkıp bir ya da iki bardak çay içip üzerine bir de sigara yakmadan bu herife sakın yaklaşmayın. Hatta ceza sahasına girmeyin. Çünkü o anlarda tamamen ayrı bir kişiliğe bürünür. İnsana dönüşmesi ve belirli bir kişiliğe bürünmesi için az zaman tanıyın ona.

Evet...Bir şiir tahlili nasıl yapılır böylece öğrenmiş oldunuz. Bu kıyağımı da sakın unutmayın